

pil štruco kruha in zavitek straniščnega papirja, jaz pa se bom zvila v klobčič in umrla. Kar tako. Zakaj bi bilo drugače, če pa ne morem? Vse se mi je zabollo v telo, jaz, blazinica za šivanke, pa tudi nočem vztrajati, to je ohola želja, lisičji obup, neuspešno maščevanje. Moram k tračnicam. Priso-pihal bo črn strah, legla bom in potem ne bo ničesar več. Noge so boleče, čevlji so pretesni, po levem kolenu sem se udarila. Moram k tračnicam. In če bi me ljubil? S hladno kožo bi se otresla njegove ljubezni. Saj to je tisto, da obe poti vodita v konec. Ko si drugi prisvojijo tvoje življenje, ni več od-prtinic, skoz katere bi lahko smuknil v zelen dan. Meni pa se hoče zelenila. Telo mi utripa in žile so glasne. Koža je vlažna in prsti nemirni. Meni se hoče brezumja. Daleč daleč so pojoče votline in rjavi martinčki, nobene žu-želke ni, meni pa se še zmeraj nekaj hoče. Potem pa tračnice tako ali tako ne bi ničesar spremenile. Umrem lahko danes ali jutri ali pa v torek, ko pride moški krmit golobe, ki so včasih nasilni. Če živim svoj konec, ga lahko okušam in doživljam do poslednjih skrivnih prikritosti, lahko odkrivam in se vedno znova znebim sama sebe. Lahko sem živ konec, opozorilo, podrt kažipot . . .

Ker so se misli zapletle, sem šla k ribam. Molčeče sluzavke so plavale sem in tja. Gledale smo se. Nisem znala razlikovati, katere so bile moške in katere ženske ribe. Plavale so umirjeno in igrivo kot glasba. Plavuti so valo-vile, čudna usta so se zapirala in odpirala, voda se je svetlikala . . . Prišla sem. Lahko tudi ostanem. Pozabila sem nase. Ples je bil vabljev.

Smrt v dnevu

Vsrkavala je jesen in se začudeno poganjala za minulimi dnevi, hotela je biti neumno počlovečena, pa se je izgubljala v vedno novem obupu. Za navidezno urejenostjo se je skrivalo nekaj neizrekljivega, hotenje ali sla, dogodki pa so hitro vodeneli, da ni bilo mogoče ničesar zgrabiti. Včasih se je že kar mučila — hlatala je za določenostjo in nekakšno samopotrditvijo, preživelo pa je bilo neznatno, nepomembno in pusto, da je začenjala posta-jati ihtava in nezadovoljna, to pa je vodilo v še večjo načetost njene človeške celovitosti. Ni znala uravnnavati svojih delov; zdaj si je dovolila pobito raz-čustvovanost, zdaj je divjala v pretiranem veselju, zdaj se je premaknila v zoprno razumništvo. Ni in ni si znala preskrbeti ubranosti in urejenosti po-sameznih delov. Iz njenega nereda bi se lahko izvilo več različnih ljudi. Ona pa je vse to nosila v sebi in bolelo jo je, jo barvno zastrupljalo, ji naostreno grozilo in jo spravljal v stanje, v katerem se ni več mogla pogovarjati z dru-gimi ljudmi.

Zunaj nje so bili predmeti in ljudje. Čeprav je vedno znova razpredala pajčevinaste misli o svobodi, je bila običajno ujet človek ženskega spola. Delala se je vzvišeno, gostobesedno je večkrat zagotavljala, da se je ne pri-mejo resne izjave ocenjevalcev, na katere je kar naprej naletavala, v resnici pa jo je zgrabila preobčutljivost in nadležna razbolelost. Ko se je kot skalnat sprimek uprla opazkam in se celo namrščila, je ponosno odkorakala, med

stenami, ko je bila sama s predmeti, pa se je cmerila na ves glas, tako z i in z o, ni in ni nehala tožiti, samousmiljenje si je pošiljala po zavesti, tarnala je o brezizhodnosti in nemožnosti rešitve.

Potem je imela nekaj dni otečene oči pa je bilo spet vse v redu. Saj se ni mogoče noč in dan žalostiti. Nekega dne se je treba pač pomiriti, za vselej v smrti ali pa, kot da bi priznal poraz in se umaknil iz boja. Pomirila se je in na tihem čakala, da bo spet prišel nemir, da jo bo doletelo nekaj nemarno razbrzdanega, nevarnega, grdega . . . Čakala je pač . . .

Namesto da bi prišel moški, slej ko prej pride kakšen moški, ji je umrla sorodnica. To je bila prva smrt, ki jo je morala prenesti. Če bi ji preminil kdo, o katerem je često govorila slabo, človek s številnimi slabostmi in nečednostmi, zoprnež, ki ga je celo treba hitro pozabiti, bi še šlo. Zemlja bi ga pokrila in bi bil mir. Njej pa se je izmaknila sorodnica, s katero sta gojili nekaj tako človeško neresničnega, skoraj privzdignjenega, dobrega, čistega in lepega in kar je še teh oskrunjenih besed. Ko si je vse obnavljala, so bili izrazi obrabljeni in neprimerni, v času odnosa pa je bilo vse pristno in njuno. Vse kretnje, pogledi in naključne šale, srečanja, slovesi, obiranje drugih ljudi, nočni klepeti . . . Umrla je in spremenila se je v rumeno truplo, ki so ga pokrili s črno tančico. Gledala jo je, kako je bila krčevita, ni mogla pogledati vstran, vonj po mrliču ji je povzročal slabost, sklanjala se je k njej in ji govorila, da ji tega ne bo nikoli odpustila. To si mi torej storila, da si kar tako umrla. Tega ne bi smela.

Veliko barvno vpadljivih in kičastih vencev je polnilo prostor, rože so bile nasilne, ljudje pa tako glasni, kot da bi hoteli prevpiti smrt. Sedela je na majavi klopi, črne postave so prihajale in se zatem hitro izgubile, sveče so migljale, toliko sveč je bilo, nekateri ljudje pa so na ves glas spraševali, kaj se je vendar primerilo pokojnici, ko pa so jo še pred dnevi videli z novo ruto na glavi, jedli so kolače in vzdihovali, da vsakega enkrat doleti, slinasto so jih gotali z zadovoljnim mlaskanjem, da nanje pač še ni prišla vrsta. Tukaj so še rejeni in živi, sicer nekoliko bolehní, ampak še vedno pripravljeni na meseno veselje tega sveta. Greh je bil povaljan in prašen, sploščen in sluzast. Mrtva sorodnica ne bo nikoli več rekla: »Pepa je torej zanosila? Vedno je tekala za moškimi.« Tedaj bi ji odvrnila, da je Pepa rada delila svoje telo, kar zavreščala je, če jo je kateri dedec samo pogledal. Postala je en sam posteljni zalogaj, ena sama poskakujoča telesnost.

Začutila je, da sta se ji roki navlažili in se ji odtujili. Spet je mislila na smrt, čeprav bi jo morala vreči med spomine, se splaziti čez grob in začeti tako, kot da ona nikoli ni živela. Pa se ni dalo. Prej jo je tlačila samo notranja razdrobljenost, zdaj je bila še smrt. Živela je s tujo smrtjo v zavesti, z navidez mrtvo ljubeznijo in navezanostjo na človeka. Čeprav je bila cinična in naveličana, se je je ob misli na umrlo lotil tako prenatrpan obup, takšna vsedoločujoča žalost, da v hipu ni več znala živeti. Kako se lahko mrtvi tako polastijo življenja preživelih? Kako jim uspe, da postanejo gospodarji dnevov? Kako morejo ukazovati večerna razpoloženja? Streslo jo je in strah se je potuhnil na njenem hrbtu.

Ko so jo potiskali v trugo, ji je iznenada prišlo, da bo morala bruhati. Začela je odrivati ljudi, ki so stali ob koncu njenega človeka, prebijala se je med njimi, da bi pravočasno prišla do stranišča. Bljuvala je rumeno tekočino, mučila se je, glasno kašljala in na ves glas pretakala solze. Stranišče pa je bilo novo, nad školjko je bil pokrov s pisanimi rožicami, stenske plošče so imele rožnato barvo, to je bilo prijazno stranišče, pravo pribežališče želodčnih težav. Pesti si je tiščala k prsim, želela si je, da bi bila nekdo drug, hotela je iz svoje kože, sita je bila sebe in svoje žalosti.

Pogrebci so počasi krenili od hiše, šla je z njimi, mrliški voz pred njo je migljajal v solzni megli, eden izmed konjev je spustil sveže, kadeče se in tople fige, voznik je za hip ustavil, da je žival svoje opravila v miru, pogrebci so kazali razumevanje do živali. Voz je potem spet enakomerno poskakoval po prašno kamniti cesti.

Nekdo si je snel čevljev in iz njega jezno odstranil kamenček, ki se je nemarno spravil v obuvalo. Šli so črni in smrti zapisani, jokala je brez prestanka, grizla si je ustnice zaradi preplete nemoči, ko ni bilo mogoče brcniti niti konja. Nikogar. Treba je bilo stopati in se vse bolj približevati izkopani jami. Vedno je tako.

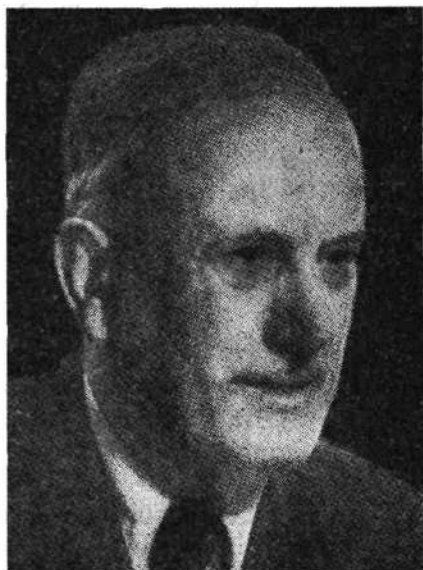
Pa saj je vse to v preteklosti. Danes se je pogledala v ogledalo in ugotovila, da ni več tako grda, kot je bila pred leti. Postala je nekako ženstvena, dekliška oglatost se je začela izgubljati. Morda jo čakajo neznani pripetljaji, morda bo prav jutri čutno omamljena in razuzdana. Najbrž so nekje ljudje, ki bi hoteli srečati prav njo in ji vneto pripovedovati o času, ko so jo samo slutili. Morda . . . Ljubezen do sorodnice se ji še vedno roga v mislih, čeprav je že toliko časa ni videla. Še jo ima rada, četudi je dež gotovo razmočil trugo in spačil mirni obraz. Ali pa se bo nekega dne prikradla v kuhinjo in iz velike rjave torbe zložila na mizo vse, kar ji je prinesla, da bi jo videla, kako bo jedla. Ali je lahko povsem prepričana, da so bili takrat pogrebci in da sta bili njeni nogi na mrtvaškem odru zvezani z belo elastiko.

Zabolelo jo je na temenu. Če ne bi bilo res, ne bi imela fotografij. Še letos poleti ji je rekla, da je prava bedarija, kako nekateri podivjano slikajo svoje mrtve. To je neokusno in neresno, se je razburjala. Treba se je spominjati živih. Tako. Zaskrbljeno jo je vprašala, ali torej nje tudi ne bo prišla pogledat, ko bo mrtva. Ne, je pohitela, raje te imam živo. Zdaj pa je izpolnila njeno željo. Prišla je, da se je v pozdrav zjokala in ji rekla nekaj neurejenih stavkov, mokrih od solz, raztrganih in črnih . . . Tu sem, ti pa se zbudi! Dobro veš, kako te imam rada in prav klavrno je, da se igračkaš z mano. Saj si se samo potuhnila. Spiš, da, spiš in zdaj zdaj boš začela celo smršati. Stresla te bom za rame, da boš vprašala, ali je že jutro. Potem jo je res stresla, truplo pa je bilo že tako trdo, da jo je postalo groza. Spotaknila se je ob venec in z obrazom udarila ob mrtvaški oder, da se je komaj opazno zamajal. Ni bilo bolečine in udarnine, bila je samo smrt. Občepela je na tleh in se hotela prisiliti, da bi mislila na kaj drugega. Ždela je kot ščurek; rada bi se umaknila vsemu, se preoblikovala v neko drugo misel, v nekaj poživljajočega in lahkotnega. Treba bi se bilo znebiti tistega, kar je povzročilo, da so podivjali živci. Ni se dalo, zaboleli so jo spomini.

Nekdo se je primaknil, spregovoril tolažilno in šumeče, ji pomagal na noge. Ali ob truplih ne smemo čepeti? Zaradi tistega, kar je bilo najino, se smem skrčiti, dovoljeno mi je, da se spremenim v kroglo, zaradi najinega nemega in cvetličnega dogovora sem lahko jaz . . . Prišlec jo je odvedel h klopi.

Ampak zakaj se je začel mrtvaški prt cefrati?

Praznik vrtnic

Tin
Ujević

NOKTURNO

Nocoj moje čelo žari se,
nocoj je na vekah mokrota;
in sen moje misli presije,
nocoj me ubije lepota.

Duša je strastna v globini,
kot bakla je v nočni temoti;
jokajmo, jokajmo v tišini,
umrimo, umrimo v samoti.

ZELENO VEJO

Zeleno vejo z žalostjo rumenih
plodov kje v starem vrtu, ki umira,
s tišino sanjam, ko spi duša v meni
in vlaga sanj počasi vanjo vdira;